

Za Dagmar Lieblovou

Dne 22. března letošního roku zemřela jedna ze zakladatelek a dlouholetá předsedkyně Tereziánské iniciativy – mezinárodního tereziánského sdružení (TI). Její životní cesta byla nejen klikatá, ale pro mnohé z nás nepředstavitelná.

Narodila se v roce 1929 a ve své rodné Kutné Hoře prožívala klidné a šťastné dětství až do svých deseti let, kdy do života všech obyvatel Československa, ale zvláště těch, kteří měli židovský původ, vtrhla nacistická okupace. Společně se svou matkou, otcem, sestrou a babičkou nastoupila 2. června 1942 tříletou strastiplnou cestu po nacistických ghettech a koncentračních táborech – Terezín, Osvětim, práce v Hamburku, Bergen-Belsen.

Návrat domů po válce pro ni nebyl jednoduchý. Ačkoli našla v Kutné Hoře známé, kteří se o ni postarali, dva a půl roku se léčila z těžké tuberkulózy. Díky své nezdolné vůli a odhodlání vystudovala vysokou školu a během následujících let působila jako odborná pracovníkna na katedře překladatelství a tlumočnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Spolupracovala například se slavným lexikologem, profesorem Hugo Siebenscheinem. Za svůj život přeložila několik desítek knih napříč různými obory, přičemž některé z nich klíčovým způsobem posilovaly možnosti české odborné i laické veřejnosti nahlédnout a pochopit hrůzy holocaustu. Patří k nim například kniha Jeleny Makarovové *Univerzita přežití. Osvětová a kulturní činnost v tereziánském ghettu 1941–1945* (GplusG, Praha 2002), *Řád teroru. Koncentrační tábor od Wolfganga Sofského* (Argo, Praha 2006) nebo *Otroci třetí říše* historika Alfonse Adama (GplusG, Praha 2016).

Dagmar Lieblová a Marek Lauer mann při návštěvě synagogy v Toledu, květen 2017

Foto: archiv Marka Lauer manna

Připomínka obětí holocaustu a zejména pak péče o jeho přeživší ji vedly k tomu, že v roce 1990 iniciovala vznik a byla jednou ze zakladatelek Tereziánské iniciativy. Když se ustanovila Tereziánská iniciativa, měla jen pár členů. První, co jsme začaly dělat společně s Lýdií Holznerovou, což byla první tajemnice, bylo shánět členy. Chodily jsme na ústřední výbor Svazu

protifašistických bojovníků, kde jsme si půjčily kartotéku a braly lístek po lístku. U některých lidí bylo napsané přímo, že byli vězněni v Terezíně, někdy jsme usuzovaly podle jména, vzpomínala později. Tehdy se přihlásilo 880 členů českých, 247 zahraničních, 17 dopisů ze zahraničí se vrátilo – mrtví. V roce 1990 nás bylo 1100, doplnil Jaroslav Kraus, další ze zakládajících členů sdružení.

1 SVATOŠOVÁ, Irena: *Příspěvek k historii Tereziánské iniciativy* (diplomová práce). Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Ústí nad Labem 2015.

Tyto vzpomínky pocházejí z rozhovorů, které během přípravy své diplomové práce o vzniku a prvních letech existence Tereziánské iniciativy vedla Irena Svatošová.¹ Poté, co nás napadlo zabývat se tímto tématem, jsme se potkávaly častěji. Byla jsem ráda, že tento záměr oceňovala. Mluvila o tom, že se na tyto věci ještě nikdo neptal a že i pro ni samotnou jsou tyto vzpomínky velice nové. Sama jsem tehdy měla pocit, jako bych byla svědkyní dob, kdy lidé, co přežili holocaust, začínali o svých krutých prožitcích mluvit na veřejnosti a ve školách.

Na Dagmar Lieblovou vzpomínají i naši kolegové, kteří se s ní setkali

v rámci vzdělávacích programů Institutu Tereziánské iniciativy. Pedagog, metodik a lektor Peter Sokol se s ní naposledy potkal letos v polovině ledna. *Setkala se s mými kvartány, aby se jako již mnohokrát podělila o svůj příběh. Podařilo se jí vytvořit velmi příjemnou a otevřenou atmosféru, ve které se studenti nebáli ptát a diskutovat. Důkazem toho, jak moc dokázala zapůsobit na mladé lidi, je pro mě i skutečnost, že jsem se o jejím úmrtí dozvěděl od maminky jednoho z těchto kvartánů. Dvaadvacátého března večer mi napsala e-mail: „Mého syna setkáni a vyprávění paní Lieblové zasáhlo a dnes mi smutně oznámil, že paní Lieblová před pár hodinami zemřela.*

Byl zamyšlený, sklíčený... a znovu se rozpovídal o válce, o nenávisti...“ Mám pocit, že paní Lieblová chtěla vést mladé lidi k zamyšlení, a za sebe mohu říct, že se jí to náramně dařilo.

S Dagmar Lieblovou měla v posledních měsících jejího života možnost se setkat také metodička a lektorka Marie Smutná. *Jsem za to moc vděčná. Vnitřní síla, která z ní vyzařovala, její lidský přístup k dětem a mladistvým byl důvodem, proč její slova měla takovou váhu, uvedla. Jedna vzpomínka se jí však do paměti vepsala nesmazatelně: Na česko-německém setkání mládeže v Tereziíně v roce 2014 hovořila paní Lieblová spolu s Felixem Kolmerem před nabitým sálem plným mladých lidí. Na závěr oba spontánně vstali, pozvedli spojené ruce a sálem se nesla neuvěřitelná energie, když nahlas pronesli: „A teď už je to na vás. Na vás záleží, jaká bude budoucnost.“ Věřím, že každý, kdo měl příležitost se s paní Lieblovou setkat, si tento vzkaz už navždy v sobě ponese...*

Místopředseda správní rady Institutu Tereziánské iniciativy Marek Lauermann s Dagmar Lieblovou od roku 2006 spolupracoval na vytvoření památníku a pamětní desky obětem holocaustu v Kutné Hoře a také pak na knize jejích vzpomínek *Přepsali se, tak jsem tady. Příběh Dagmar Lieblové* (vydala Společnost pro jazyky, Praha 2014). *Název té knihy odkazuje k náhodě, která jí v koncentračním táboře zachránila život a která je z dnešního pohledu tak málo pravděpodobná, že ji možná ani za náhodu nemůžeme považovat. Byl to dar života, který Dana přijala s pokorou a odhodláním využít ho tak, jak nejlépe uměla, vzpomíná Marek Lauermann.*

Dagmar Lieblová ovšem o sobě nikdy nemluvila jako o hrdince, která si zaslouží obdiv a úctu. A právě o to víc získávala obdiv a úctu každého, kdo měl alespoň jednou v životě možnost se s ní sejit a pochopit, jak nicotné jsou mnohé naše všednodenní starosti oproti tomu, co musela prožít a s čím se musela vyrovnat ona sama.

Tereza Štěpková, ředitelka Institutu Tereziánské iniciativy

Dagmar Lieblová při slavnostním uvedení knihy *Otroci třetí říše* v bývalé židovské škole v Praze, tzv. Jáchymce, leden 2016
Foto: Institut Tereziánské iniciativy